

Aalborg Kommunes

Ejendomsadministration **MODTAGET**

C.W. Obels Plads 16

29 NOV. 1976

9000 Aalborg

AALBORG KOMMUNE

20. NOV. 1976

Ejendomsadministrationen

Stadsarkitektens
kontor

Nationalmuseets Medlemskab
MOLINOLOGISK LABORATORIUM
Tilbedingsvej, Postboks 2500 Lyngby, (02) 8 11 11
MOLLEVEJ 5 DK-2800 LYNGBY
Tilbedingsvej, Postboks 2540 Sløtter, (02) 42 00 00
TELEFON LYNGBY 02-851199
Tilbedingsvej, Lyngby Mølle, 5152 Lyngby, (02) 11 41 41
FYN 09-189922 09-331133
1976-10-21
DK-40 045 Mariedal Mølle

Paa opfordring af Deres arkitekt hr. Ebbe Hansen foretog jeg en besigtigelse med arkitekten af Mariedal Mølle. Jeg har tidligere set den, men kun udvendigt, nu blev der ogsaa lejlighed til at gennemgaa møllens indre. Jeg er blevet anmodet om en udtalelse, saavel om møllens bevaringsværdi, som dens bevaringsmulighed.

Bevaringsværdigheden. Mariedalmøllen er en forholdsvis ny vindmølle, formentlig opført imellem 1870 og aarhundredskiftet. Alt hovedgangtøj er af støbejern og af saadanne møller findes bevaret: DK-30 089 Ulstrup Mølle ved Kalundborg og DK-16 031 Lyø Mølle i Faaborg Kommune. Den omstændighed, at møllen er af nyere dato gør ikke nødvendigvis, at den mister sin kulturhistoriske værdi i denne situation snarere tværtimod: Den omstændighed at alt gangtøj er støbt giver netop den besøgende et meget kraftigt indtryk af, hvor langt fremskredet støbeteknologien paa det tidspunkt maa have været, naar man har kunnet støbe disse meget store emner uden revnedannelser eller kraterer. Naar man betænker de meget store vanskeligheder, man havde paa Wormit Foundry i forbindelse med støbningen af de hule søjler til pillerne i den første Tay Bridge, vanskeligheder som utvivlsomt var hovedårsagen til broens forlis i 1879, da imponeres man yderligere over, at det i Aalborg i samme tidsrum, har været muligt at udføre saa smukt støbearbejde, som vi her er vidne til.

Hertil kommer saa, at hele møllens indre er intakt med alle hjælpemaskiner, hvilket efterhaanden er ganske sjældent, fordi disse maskiner meget ofte blev smidt ud under sidste krig, enten for at give plads for andre maskiner eller kornlager. Man kunne ønske sig, at møllen ihvertfald paa længere sigt fik sin oprindelige spaanbeklædning tilbage, og at de teatervinger, som i øjeblikket pryder møllen, blev erstattet med rigtige trævinger med jalousier og et vindrosesystem svarende til det, som det oprindelig maa have været. Endelig anser jeg det for meget ønskeligt, at de tætteststaaende, høje træer fældes, idet møllen ser helt forkert ud med træerne saa tæt inde paa livet.

Nationalmuseets Mølleudvalget
MOLINOLOGISK LABORATORIUM
Laboratoriets Postboks 2300 Lyngby (02) 11 11 33
MOLLEVEJ 5 DK-2800 LYNGBY
Statist. Afd. Tech. Mølle 18, 2310 Mølle (02) 11 11 33
TELEFON LYNGBY 02-851199
Statist. Lyngby Mølle 2452 Lyngby (02) 11 11 33
FYN 09-189922 09-331133
1976-10-21 2

Med disse forslag gennemført ville Mariedal Mølle imidlertid kunne komme til at staa, som et meget fint stykke kulturmonument, som utvivlsomt vil kunne siges at være sin istandsættelsespris værd.

I standsættelsesprocedure: I og med at møllen er saa sen kan det næppe herske tvivl om, at den er født med selvkrøjer og selvsvikker og i en saadan situation ville det være forkert at gaa tilbage til det ældre kludesejlsystem, som denne mølle sikkert aldrig har haft. Man maa imidlertid gøre sig klart, at et automatisk system som selvkrøjer/selvsvikker vel indebærer store arbejdsmæssige fordele, naar møllen er igang, men det indebærer ogsaa en hvis risiko, hvis automatikken svigter. En retablering med disse elementer forudsætter derfor, at man gør sit yderste for at forebygge, at automatikken falder ud og for desuden jævnligt tilsyn at sikre sig at alt fungerer, som det skal.

Man bør i en saadan situation begynde med en retablering og idriftsættelse af krøjeværket, det vil i denne forbindelse sige den lille vindrose, som sidder bagtil, og hvis opgave det er at holde vindfanget oppe i vinden, og saa maa man gøre sig klart at vingerne derefter kan komme til at staa i en hvilken som helst stilling, og at træerne altsaa paa dette tidspunkt maa fjernes. Det ville være en fordel om dette spilleværk kunne faa lov at køre et halvt eller et helt aar for at opsamle eventuelle fejl, inden man monterer de nye jalousivinger, idet automatikken under ingen omstændigheder maa svigte, naar først jalousierne er paa plads.

Mens størsteparten af restaureringen af bygningen kan udføres af lokale haandværkere evt. med et overtilsyn fra vor møllebygger, vil det nok være ønskeligt at lade vingerne udføres af møllebygger Dahl, naar det til sin tid bliver aktuelt. De tal hr. Ebbe Hansen fremviste for mig forekommer særdeles realistiske, idet de vil dække over ihvertfald en del af de ubehagelige overraskelser, vi erfaringsmæssigt altid støder paa, naar vi rører ved en mølle, som har staaet urørt i en aarrække.

Det siger sig selv, at vi vil foreslaa, at man gør sit yderste for at forlænge levetiden paa det materiale, man nu bringer ind i møllen, dels ved trykimprægnering og galvanisering, og dels ved f. eks. at lave de første fire lejer i krøjeværket som kuglelejer, der erfaringsmæssigt kan holde uden tilsyn i cirka 10 aar, hvorefter

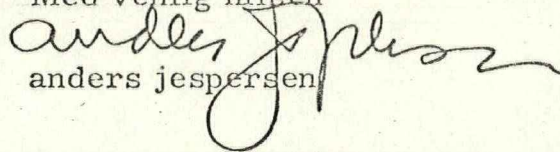

Nationalmuseets Mølleudvalget
MOLINOLOGISK LABORATORIUM
Ihøstvej, Postboks 2800 Lyngby (CF) 8 21 5
MOLLEVEJ 5 DK-2800 LYNGBY
Ihøstvej, Postboks 2800 Lyngby (CF) 8 21 5
TELEFON LYNGBY 02-851199
Høstvej, Lyngby Mølle, 5182 Lyngby (CF) 8 21 5
FYN 09-189922 09-331133
1976-10-21 3

de maa skiftes ud. Paa denne maade undgaar man at skulle sende folk op at smøre 10 meter over jorden under vilkaar, der maa betegnes som moderat farlige. Naar kuglelejet er fyldt med fedt, har det smørelse nok til hele sin levetid. Møllens indre kræver kun moderat istandsættelse, men det ville som nævnt i indledningen være en fordel paa længere sigt at faa retableret møllens oprindelige spaanbeklædning, men jeg erkender at denne proces er ganske kostbar.

Vort Laboratorium staar meget gerne til kommunens raadighed med hvad øvrige raad og vejledning, man maatte ønske. Desværre er vor andel af Museets annum saa beskedent, at vi ikke tør love økonomisk støtte til sagen, men maa indskrænke vor hjælp til expertisen.

Med venlig hilsen

anders jespersen